

Op weg naar nieuw beleid

Iwoo

Evaluatie
Passend Onderwijs

Deze brochure is bedoeld voor scholen en samenwerkingsverbanden die vooruit willen lopen op het loslaten van de landelijk geldende criteria voor lwoo via een opting out lwoo in 2017 of als voorbereiding op de toekomst. In deze brochure leest u meer over de wijze waarop achttien samenwerkingsverbanden vo vooruitlopen op het loslaten van de landelijk geldende criteria, duur en/of licenties met betrekking tot lwoo. We beschrijven de verschillende varianten van opting out en de invulling die deze samenwerkingsverbanden daaraan geven. Verder biedt deze brochure een stappenplan en een checklist voor het beleidsvormingsproces rondom het loslaten van landelijk vastgestelde criteria, duur en licenties lwoo.

Wettelijk kader

Per 1 januari 2016 is lwoo onderdeel van passend onderwijs. Het kabinet heeft het voornemen om in 2018 de landelijke criteria voor lwoo¹, de duur van de toewijzing van lwoo en de lwoo-licenties los te laten. Via opting out bestaat de mogelijkheid om vooruit te lopen op het loslaten van de landelijk vastgestelde criteria, duur en licenties voor lwoo. Sinds 1 januari 2016 zijn achttien samenwerkingsverbanden vo hiermee begonnen. Vanaf 1 januari 2017 is het opnieuw mogelijk om te kiezen voor opting out lwoo.

Samenwerkingsverbanden kunnen alleen deelnemen aan deze opting out mogelijkheid als alle schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband hiermee akkoord gaan.

Welke mogelijkheden biedt dit voor uw samenwerkingsverband of school? Is er binnen uw samenwerkingsverband draagvlak om eigen beleid te ontwikkelen voor criteria, duur en/of licenties voor lwoo? Of geeft men de voorkeur aan het behouden van het bestaande beleid rondom lwoo? Het is raadzaam om het gesprek met elkaar aan te gaan over het loslaten van de landelijke criteria en licenties voor lwoo.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 30079, nr. 50.

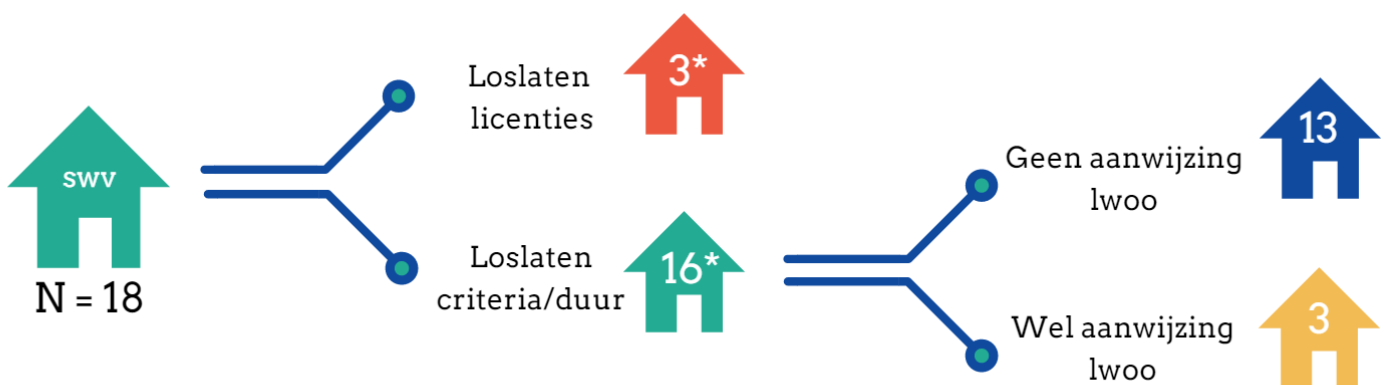
De varianten op een rij

Samenwerkingsverbanden die deelnemen aan de opting out mogelijkheid voor lwoo, kunnen kiezen voor één of beide varianten van opting out:

- Het loslaten van de lwoo-licenties.
- Het loslaten van de landelijke criteria, procedure en vastgestelde duur van de ondersteuningstoewijzing voor lwoo.

De gekozen varianten binnen opting out

In onderstaand overzicht ziet u voor welke varianten de samenwerkingsverbanden die per 1 januari 2016 zijn gestart met opting out, hebben gekozen.

* Eén swv heeft gekozen voor een combinatie van het loslaten van criteria en licenties.

Bij de variant 'loslaten criteria en duur' blijkt voor de inrichting in de praktijk een onderscheid mogelijk tussen samenwerkingsverbanden die geen aanwijzing lwoo meer hanteren² en samenwerkingsverbanden die wel een aanwijzing lwoo afgeven aan de hand van eigen criteria. In deze brochure leest u meer over de wijze waarop de achttien samenwerkingsverbanden de verschillende varianten hebben ingevuld. De informatie in deze brochure is afkomstig uit het voortgangsonderzoek naar opting out lwoo.³ In het kader van

² De variant waarbij samenwerkingsverbanden geen aanwijzing lwoo meer hanteren wordt ook wel de variant populatiebepoortstelling genoemd. Aangezien er verschillende betekenissen gegeven worden aan het begrip populatiebepoortstelling wordt dit begrip in deze brochure niet gebruikt.

³ Dit onderzoek is onderdeel van het onderzoeksprogramma Evaluatie Passend Onderwijs: www.evaluatiepassendonderwijs.nl.

dit onderzoek zijn de aanpassingen in de ondersteuningsplannen bestudeerd en interviews gehouden met de directeuren van de samenwerkingsverbanden. De citaten in deze brochure komen uit deze interviews.

Variant: loslaten licenties

Wettelijk kader

Volgens de huidige wetgeving moet een school aan bepaalde voorwaarden voldoen om lwoo-bekostiging te ontvangen. Deze voorwaarden zijn doelmatige spreiding van het aanbod van lwoo en instemming van de meerderheid van de overige scholen in het desbetreffende samenwerkingsverband.

Bij opting out van de lwoo-licenties kan het samenwerkingsverband zelf bepalen welke scholen in het samenwerkingsverband een lwoo-licentie krijgen. De lwoo-licentie blijft voorbehouden aan het vmbo, omdat alleen vmbo-scholen middelen voor een lwoo-leerling kunnen ontvangen. Ook geldt nog steeds dat scholen alleen voor leerlingen die op het vmbo zitten lwoo-bekostiging kunnen ontvangen. Er kan alleen een lwoo-licentie worden aangevraagd voor scholen die nu geen licentie hebben. Scholen die nu al in het bezit zijn van een lwoo-licentie, behouden deze licentie.

Wanneer een samenwerkingsverband kiest voor opting out van lwoo-licenties, moet in het ondersteuningsplan worden opgenomen onder welke voorwaarden een school in aanmerking komt voor een lwoo-licentie. Daarnaast moet het samenwerkingsverband via DUO aan de minister doorgeven welke scholen voor lwoo-bekostiging in aanmerking komen.

Motieven voor loslaten licenties

De voornaamste reden voor de drie samenwerkingsverbanden die met ingang van 2016 via opting out de licenties hebben losgelaten, was het streven naar zoveel mogelijk thuisnabij onderwijs. Wanneer meer vmbo-scholen ondersteuning kunnen bieden aan leerlingen die lwoo nodig hebben, is er een betere spreiding van deze voorzieningen en hoeven leerlingen minder ver te reizen. Dit betekent dat de samenwerkingsverbanden voor alle scholen met

vmbo die nog geen lwoo-licentie hadden een licentie hebben aangevraagd. Zij stelden geen verdere voorwaarden aan het verkrijgen van een licentie.

“Hierdoor kunnen we leerlingen beter bedienen, omdat zij voor elke school binnen ons samenwerkingsverband kunnen kiezen.”

Voor de meeste scholen zonder lwoo-licentie gold dat zij ook voor opting-out al leerlingen die lwoo nodig hadden, opvingen. Zij boden dan begeleiding uit eigen middelen. Door het verkrijgen van een lwoo-licentie kunnen deze scholen hiervoor nu ook lwoo-middelen ontvangen.

Mogelijke gevolgen van deze variant

Mogelijk nadelige gevolgen die de samenwerkingsverbanden voorzien bij deze variant:

- Verschuivingen in leerling- en geldstromen: Doordat meerdere scholen in het samenwerkingsverband een lwoo-licentie krijgen, kunnen leerlingen ook op andere scholen terecht voor de lwoo-ondersteuning. Daardoor kan een verschuiving van lwoo-leerlingen ontstaan, met als gevolg een verschuiving van de huidige geldstromen binnen het samenwerkingsverband.
- Toename van het aantal lwoo-leerlingen: Doordat een toenemend aantal scholen lwoo kan aanbieden, kan er meer vraag naar lwoo ontstaan. Wanneer voor meer leerlingen lwoo-middelen worden aangevraagd, heeft dat als gevolg dat de kosten voor lwoo in een samenwerkings-verband kunnen toenemen.

Hoe om te gaan met deze gevolgen?

De samenwerkingsverbanden die gekozen hebben voor deze variant verwachten geen verschuivingen in leerlingstromen binnen hun samenwerkingsverband. De scholen die geen licentie hadden, ondersteunden namelijk al leerlingen die in aanmerking kwamen voor lwoo vanuit hun eigen middelen. Nu deze scholen een licentie hebben kunnen ze voor deze leerlingen bekostiging ontvangen. De samenwerkingsverbanden verwachten echter niet dat de scholen die een licentie hebben gekregen leerlingen wegtrekken van

andere scholen die eerder al een licentie hadden. Verschuivingen van leerlingstromen en daarmee geldstromen vinden zij daarom ook niet aannemelijk.

Voor de mogelijke toename in aanvragen en de daarmee gepaard gaande kosten hebben de samenwerkingsverbanden verschillende oplossingen:

- Eén van de samenwerkingsverbanden ontvangt in 2016 meer ondersteuningsbudget lwoo dan in het voorgaande jaar omdat het ondersteuningsbudget lwoo wordt berekend op basis van het deelnamepercentage lwoo op 1 oktober 2012 en omdat er in dit samenwerkingsverband sprake is van een afname van het aantal lwoo-leerlingen tussen 2012 en 2015. Het samenwerkingsverband verwacht de toename in aanvragen en daarmee gepaard gaande kosten op te kunnen vangen binnen het beschikbare ondersteuningsbudget lwoo.
- Door een toename van het aantal aanvragen lwoo kan een tekort ontstaan in het budget voor lichte ondersteuning. Bij overschrijding van het beschikbare budget worden alle scholen binnen het samenwerkingsverband gekort op hun lumpsum naar rato van het aantal leerlingen. Een samenwerkingsverband kan ervoor kiezen om scholen te compenseren voor deze korting, indien er ruimte is, met middelen vanuit het budget voor zware ondersteuning.
- Een andere mogelijkheid is om aanvullend op het loslaten van licenties ook de landelijke criteria los te laten. In dat geval heeft een samenwerkingsverband meer vrijheid om te bepalen welke leerlingen lwoo krijgen en daarmee op welke manier het beschikbare budget wordt verdeeld en ingezet. Eén van de drie samenwerkingsverbanden heeft hiervoor gekozen. De andere twee samenwerkingsverbanden zijn van plan op termijn ook de landelijke criteria los te laten. Men moet daarvoor eerst nog eigen beleid uitwerken en zorgen voor voldoende draagvlak binnen het samenwerkingsverband voor het loslaten van de landelijke criteria.

Variant: loslaten landelijke criteria, procedure en duur

Wettelijk kader

Samenwerkingsverbanden die kiezen voor het loslaten van de landelijke criteria lwoo kunnen zelf criteria en een procedure opstellen voor de toewijzing van lwoo en ze kunnen zelf de geldigheidsduur van een toewijzing lwoo bepalen. Dat betekent dat zij bij de toewijzing van lwoo niet hoeven te voldoen aan de landelijk voorgeschreven criteria en procedure. Wel dienen zij te voldoen aan de procedurevoorschriften die voortvloeien uit de Wet passend onderwijs. Daarbij gaat het om de verplichting voor het samenwerkingsverband om zich te laten adviseren door twee deskundigen en de verplichtingen ten opzichte van ouders, zoals het bespreken van het ontwikkelingsperspectief van de leerling met de ouders.

Wanneer een samenwerkingsverband kiest voor opting out van de landelijk geldende criteria, procedure en duur, moet het samenwerkingsverband in het ondersteuningsplan vastleggen welke criteria men hanteert voor het toewijzen van lwoo. Daarnaast moet de procedure in het ondersteuningsplan beschreven worden en de manier waarop de geldigheidsduur van de toewijzing bepaald wordt. De geldigheidsduur voor een toewijzing van lwoo is minimaal één schooljaar.

Invulling van deze variant

De zestien samenwerkingsverbanden die met ingang van 2016 voor deze variant van opting out hebben gekozen, hebben dit op twee verschillende manieren uitgewerkt. Er zijn drie samenwerkingsverbanden die een aanwijzing lwoo (de oude indicatie lwoo) afgeven aan de hand van eigen criteria. De andere samenwerkingsverbanden hebben besloten hebben geen aanwijzingen lwoo meer af te geven. Hieronder worden beide varianten toegelicht.

Variant: wel aanwijzing lwoo

In deze variant geeft het samenwerkingsverband een aanwijzing lwoo op basis van eigen criteria. De vmbo-school schrijft de leerling in als lwoo-leerling en de school ontvangt een door OCW vastgesteld ondersteuningsbudget voor lwoo. De voornaamste reden om te kiezen voor eigen criteria is het verminderen van de testdruk bij leerlingen. Door te kiezen voor eigen criteria hoeft bij het verstrekken van een aanwijzing lwoo niet aan de door het ministerie van OCW voorgeschreven screenings- en testinstrumenten voldaan te worden.

De drie samenwerkingsverbanden die wel besloten een aanwijzing af te geven, hanteren de bestaande criteria voor lwoo als richtlijn. Op de volgende pagina vindt u een voorbeeld van de invulling die samenwerkingsverbanden hebben gegeven aan de criteria voor een aanwijzing lwoo.

Voorbeeld: Invulling criteria voor aanwijzing lwoo

- Op basis van de didactische gegevens van groep 6 en 7 van de basisschool wordt bepaald of er achterstanden zijn van meer dan 25% op twee van de vier domeinen: Technisch Lezen, Begrijpend Lezen, Spelling en Rekenen. Ten minste een van deze domeinen betreft rekenen of begrijpend lezen in combinatie met een ander didactisch gebied (vergelijkbaar met de huidige criteria).
- Alleen bij twijfel aan de didactische gegevens wordt een Drempelonderzoek afgenomen.
- Een intelligentieonderzoek wordt alleen afgenomen bij:
 - grensgevallen lwoo-pro;
 - leerlingen bij wie gedacht wordt aan een Arrangement Specifieke Zorg (een vorm van extra, groepsgewijze, ondersteuning);
 - leerlingen bij wie gedacht wordt aan individuele extra ondersteuning.

De samenwerkingsverbanden die een aanwijzing lwoo afgeven, kiezen ervoor om de duur van een aanwijzing lwoo voorsnog niet los te laten. De aanwijzingen lwoo die volgens de nieuwe criteria worden afgegeven, zijn gedurende de hele loopbaan van een leerling in het vmbo van kracht.

Het is echter binnen deze variant wel mogelijk om de duur van een aanwijzing lwoo aan te passen. De duur van een aanwijzing lwoo of de wijze waarop de duur bepaald wordt, moet wel in het ondersteuningsplan en in de aanwijzing lwoo beschreven zijn. Daarnaast is wettelijk vastgesteld dat een aanwijzing lwoo minimaal één schooljaar geldig moet zijn. Reeds afgegeven aanwijzingen kunnen tussentijds niet meer gewijzigd worden in duur en blijven dus geldig gedurende de hele schoolloopbaan van een leerling in het vmbo.

Mogelijk gevolg van deze variant

Door het loslaten van de landelijke criteria en het hanteren van andere criteria kan verandering optreden in het aantal aanvragen. Mogelijk neemt het aantal aanvragen toe en stijgen daardoor de kosten voor lwoo. De samenwerkingsverbanden die gekozen hebben voor deze variant, verwachten echter geen toename van aanvragen en kosten. Daarentegen is een mogelijke kans bij deze variant dat alleen leerlingen die echt lwoo-ondersteuning nodig hebben een aanwijzing krijgen. De kosten voor lwoo kunnen daardoor afnemen, waardoor er middelen overblijven om extra ondersteuning te bieden aan andere leerlingen.

Hoe om te gaan met dit gevolg?

Voor de mogelijke toename in aanvragen en de daarmee gepaard gaande kosten bestaan verschillende oplossingen:

- Het zelf vaststellen van de criteria voor een aanwijzing lwoo maakt het juist ook mogelijk voor een samenwerkingsverband om het aantal aanwijzingen lwoo in de hand te houden. Door de criteria en de aanvragen voor een aanwijzing lwoo regelmatig te evalueren, kan een samenwerkingsverband indien nodig de criteria bijstellen om zo te sturen op het aantal aanwijzingen lwoo.⁴

⁴ Het bijstellen van de criteria vraagt om aanpassing van het ondersteuningsplan

- Wanneer er sprake is van een afname van het aantal lwoo-leerlingen tussen 2012 en 2015 ontvangt een samenwerkingsverband in 2016 meer ondersteuningsbudget lwoo dan in het voorgaande jaar omdat het ondersteuningsbudget lwoo wordt berekend op basis van het deelnamepercentage lwoo op 1 oktober 2012. Een toename in aanvragen en kosten kan een samenwerkingsverband in dat geval geheel of gedeeltelijk opvangen binnen het beschikbare ondersteuningsbudget lwoo.
- Door een toename van het aantal aanvragen lwoo kan een tekort ontstaan in het budget voor lichte ondersteuning. Bij overschrijding van het beschikbare budget worden alle scholen binnen het samenwerkingsverband gekort op hun lumpsum naar rato van het aantal leerlingen. Een samenwerkingsverband kan ervoor kiezen om scholen te compenseren voor deze korting, indien er ruimte is met middelen vanuit het budget voor zware ondersteuning.

Variant: geen aanwijzing lwoo

De voornaamste redenen om geen aanwijzing lwoo meer af te geven, zijn:

- uitgaan van de ondersteuningsbehoefte van de leerling in plaats van in hokjes te denken,
- meer ruimte om ondersteuning op maat te bieden,
- verminderen bureaucratie en administratieve lasten.

“Inpassing van lwoo in passend onderwijs is terecht, want lwoo was erg gebaseerd op wat een leerling ‘heeft’ en dat deed afbreuk aan het kijken naar wat een leerling nodig heeft.”

“Het proces van indicatiestelling is een enorm circus en een indicatie voor lwoo is vaak arbitrair, ’t kon om één puntje verschil gaan of een leerling wel of geen indicatie kreeg. Het loslaten van criteria voor lwoo scheelt veel bureaucratie en kosten.”

Wat betekent deze variant voor de financiën?

Vanaf 1 januari 2016 krijgt het samenwerkingsverband de lwoo-middelen via het ondersteuningsbudget lwoo. Het ondersteuningsbudget lwoo wordt berekend op basis van het deelnamepercentage lwoo op 1 oktober 2012.

Op basis van het aantal leerlingen met een aanwijzing lwoo (voorheen lwoo-beschikking) dat geregistreerd staat in BRON op de teldatum 1 oktober, maakt DUO rechtstreeks ondersteuningsbudget over naar vmbo-scholen met een lwoo-licentie. Het resterende bedrag wordt overgemaakt naar het samenwerkingsverband.

Wanneer een samenwerkingsverband ervoor kiest geen aanwijzingen lwoo meer af te geven, krijgt het samenwerkingsverband het gehele ondersteuningsbudget voor lwoo. In het samenwerkingsverband moeten dan afspraken gemaakt worden over hoe dit ondersteuningsbudget ingezet en verdeeld wordt. De dertien samenwerkingsverbanden die per 1 januari 2016 kozen voor deze variant van opting-out, hebben de volgende financiële verdeelsleutels gekozen:

- verdeling op basis van historische gegevens over eerder afgegeven lwoo,
- verdeling op basis van een vast percentage per leerweg van het vmbo,
- verdeling op basis van het aantal ingediende ontwikkelingsperspectieven (OPP's).

Voorbeeld: Verdeling op basis van historische gronden

- De middelen worden verdeeld over de vmbo-scholen naar rato van het aantal lwoo-leerlingen in één jaar (bijvoorbeeld 2012 of 2015).
- De middelen worden verdeeld over de vmbo-scholen naar rato van het gemiddeld aantal lwoo-leerlingen over een aantal jaren (bijvoorbeeld 2013, 2014 en 2015).

Voorbeeld: Verdeling op basis van een vast percentage per leerweg

- vmbo-basis 70% en vmbo-kader 30%.
- Van het gehele ondersteuningsbudget lwoo gaat eerst 5% naar de mavo-havo-vwo-scholen. De overige 95% wordt als volgt verdeeld: vmbo-basis 52%, vmbo-kader 40% en vmbo-gemengd/theoretische leerweg 8%.

Voorbeeld: Verdeling op basis van het aantal ingediende OPP's

Een samenwerkingsverband start per 1 januari 2016 met de invoering van een specifieke variant van het ontwikkelingsperspectief (OPP) voor nieuwe leerlingen die met een leerachterstand aan het voortgezet onderwijs beginnen. Dit OPP vervangt de lwoo-beschikking en is exclusief voor het vmbo (alle leerwegen).

Bij de verdeling van het ondersteuningsbudget kan er enerzijds voor gekozen worden om alleen aan vmbo-scholen met een lwoo-licentie middelen toe te kennen. Anderzijds is het mogelijk om het ondersteuningsbudget te verdelen over alle vmbo-scholen, dus ook de vmbo-scholen zonder licentie. Scholen zonder licentie kunnen budget toebedeeld krijgen bijvoorbeeld op basis van het gemiddeld aantal lwoo-leerlingen op vergelijkbare scholen of op basis van vastgestelde percentages. In het laatste voorbeeld, waarbij op basis van OPP's bekostiging van ondersteuning wordt toegekend, is in het samenwerkingsverband afgesproken dat alleen scholen met een lwoo-licentie de specifieke variant van het OPP voor leerachterstanden kan indienen. Het is echter ook toegestaan dat wanneer deze vorm van verdelen wordt gekozen ook scholen zonder licentie gebruik kunnen maken van dit OPP.

Aandachtspunten bij het bepalen van een verdeling

Bij de uitwerking van een verdeelsleutel spelen allerlei belangen en verwachtingen een rol.

“Scholen waren angstig voor verschuivingen van leerlingstromen, waardoor zij mogelijk meer voormalige lwoo-leerlingen krijgen, maar daar volgens de verdeelsleutel niet meer budget voor krijgen.”

“Er waren binnen ons samenwerkingsverband scholen die in verhouding tot het werkelijke aantal lwoo-leerlingen op hun school weinig lwoo-beschikkingen aanvroegen. Zij vonden een verdeling op basis van historische gegevens daarom niet representatief. Zij voelden zich hierdoor benadeeld.”

De totstandkoming van een goede verdeelsleutel van de middelen die voor lwoo beschikbaar zijn in het samenwerkingsverband, waar alle scholen zich in kunnen vinden, vraagt tijd en overleg. Veel samenwerkingsverbanden die per 2016 kozen voor opting out hanteerden bij de uitwerking van de verdeelsleutel daarom het uitgangspunt **dat scholen er in budget niet op achteruit mochten gaan**. Daarnaast maakten veel samenwerkingsverbanden de afspraak de verdeelsleutel te evalueren.

Aspecten die vragen om verdere uitwerking

De samenwerkingsverbanden die per 1 januari 2016 gekozen hebben voor opting out geven aan dat het beleidsvormingsproces rondom het loslaten van de landelijk vastgestelde criteria, duur en licenties lwoo nog niet is afgerond. Deze samenwerkingsverbanden gaan in 2016 verder met het uitwerken van een tweetal aspecten: de inrichting van de ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen en kwaliteitszorg en verantwoording rondom lwoo.

Inrichting ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen

Is er binnen uw samenwerkingsverband zicht op de wijze waarop de middelen voor lwoo worden ingezet? Hoe ziet de ondersteuning die lwoo-leerlingen krijgen er nu uit? Hoe zou de ondersteuning voor deze doelgroep er idealiter uitzien?

Onafhankelijk van de variant die gekozen wordt, is de inrichting van de ondersteuning voor (voormalig) lwoo-leerlingen een belangrijk gespreksonderwerp. Samenwerkingsverbanden kunnen ervoor kiezen om de ondersteuning van lwoo-leerlingen te laten zoals het altijd is geweest. Voor verschillende samenwerkingsverbanden was de discussie over het loslaten van de landelijk geldende criteria, duur of licenties van lwoo echter aanleiding om ook de inrichting van de ondersteuning voor lwoo-leerlingen tegen het licht te houden. In 2016 bespreken ze de wensen en mogelijkheden ten aanzien van de ondersteuning voor lwoo-leerlingen en werken ze dit verder uit. Dit gebeurt veelal in een werkgroep van het samenwerkingsverband waarin de vmbo-scholen vertegenwoordigd zijn.

Eerste ideeën en afspraken over de inrichting van de ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen:

Voorbeeld: Ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen in de basisondersteuning

Leerweggerichte ondersteuning in het vmbo is een belangrijk onderdeel van de basis. De middelen voor lwoo worden ingezet om de basis te versterken. Een werkgroep bestaande uit directeuren van de vmbo-scholen van het samenwerkingsverband werkt op dit moment aan een kwaliteitsimpuls van het vmbo. Ze zijn begonnen met een analyse van de bestaande situatie aan de hand van vragen als: Hoe vullen wij onze leerwegondersteuning in? Waarom doen we dat zo? Wat willen we er mee bereiken? Kan het anders en beter?

Voorbeeld: Ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen is een combinatie van basisondersteuning en extra ondersteuning

Voor leerlingen met een achterstand voor wie de basisondersteuning en de intensivering op groepsniveau onvoldoende is, kan aanvullende ondersteuning worden aangevraagd aan de hand van een OPP leerrendementen.

Aanvullende ondersteuning kan bestaan uit herhaling van instructie, meer leertijd, enkelvoudige leerstrategieën, meer concrete opgaven. De duur van de aanvullende ondersteuning die wordt aangevraagd met een OPP leerrendementen kan variëren. Voor elke leerling wordt de omvang van aanvullende ondersteuning bepaald op basis van behoefte.

Verantwoording en kwaliteitszorg

Op welke manier leggen scholen straks verantwoording af over de middelen die ze vanuit het ondersteuningsbudget lwoo ontvangen? Hoe wordt het rendement van het lwoo-budget bepaald?

Kwaliteitszorg en verantwoording van het ondersteuningsbudget lwoo zijn belangrijke onderwerpen. De meeste samenwerkingsverbanden die per 2016 kozen voor opting out moeten deze onderwerpen nog concreet uitwerken. Men sluit daarbij aan bij het bestaande afspraken over verantwoording en kwaliteitszorg.

Eerste ideeën en afspraken over verantwoording en kwaliteitszorg van het ondersteuningsbudget lwoo:

Voorbeeld van kwaliteitszorg en verantwoording: terugkoppeling van essentie inzet middelen

Elke school moet weergeven wat de 'essentie' is van wat ze gedaan hebben met de middelen. Voorheen werden met de middelen bijvoorbeeld de klassen verkleind. Het samenwerkingsverband wil nu van de scholen een terugkoppeling over hoe leerlingen geprofiteerd hebben van een dergelijke klassenverkleining. De school mag zelf weten wat ze met de middelen doet, maar er moet wel een terugkoppeling plaatsvinden. Het samenwerkingsverband wil samen met de scholen de outputcriteria opstellen (en van elkaar leren). Bijvoorbeeld: halen alle leerlingen zonder zittenblijven een diploma?

Voorbeeld van kwaliteitszorg en verantwoording: ondersteuningsverslag

Scholen die lwoo-middelen ontvangen geven in hun ondersteuningsjaarverslag aan hoe de ondersteuning voor deze leerlingen binnen de school geregeld is. Dit ondersteuningsjaarverslag ontvangt het samenwerkingsverband voor het einde van het kalenderjaar. Scholen hebben zelf de verantwoordelijkheid om de middelen die zij ontvangen van het samenwerkingsverband op te nemen in hun jaarrekening.

Voorbeeld van kwaliteitszorg en verantwoording: kwaliteitsindicatoren als basis voor gesprek

Binnen het samenwerkingsverband wordt een aantal kwaliteitsindicatoren gehanteerd zoals:

- percentage verwijzingen naar de diepteondersteuning,
- percentage afstroom uit de brugklas,
- rendement onderbouw,
- percentage thuiszitters,
- percentage vroegtijdige schoolverlaters.

Twee keer per jaar voert het samenwerkingsverband een gesprek met elke school, waarin deze indicatoren basis zijn voor het gesprek.

Aan de slag...

Wilt u vooruit lopen op het loslaten van de landelijk geldende criteria via een opting out lwoo in 2017 of zich voorbereiden op toekomstig beleid? Lees hier welke stappen er gezet moeten worden op weg naar nieuw beleid rondom lwoo. We noemen de belangrijkste onderdelen van het proces. Er is een zekere chronologische volgorde, maar de verschillende stappen vragen in dezelfde tijdsperiode inzet van betrokken partijen.

Stap 1

Zet het loslaten van criteria en/of licentie op de agenda

Begin op tijd met het onderwerp op de agenda te zetten van de verschillende overlegorganen binnen het samenwerkingsverband. Het is van belang de verschillende lagen mee te nemen in het beleidsvormingsproces. Het niveau waarop de eerste besluiten rondom lwoo worden genomen kan per samenwerkingsverband verschillen. Kies daarom ook een weg in het proces die past bij het samenwerkingsverband.

“Haal koudwatervrees om dit onderwerp te bespreken bij partijen weg, door het gesprek inhoudelijk in te steken. Dát is waar besturen en scholen voor ‘warmlopen’ en waar ze zich in kunnen vinden.”

Stap 2

Belangrijke informatie op een rij

Het gesprek start met het informeren van de betrokkenen over de beleidsvrijheid die er ontstaat door de voorgenomen nieuwe wet- en regelgeving rondom lwoo⁵. Leg hierbij de verschillende mogelijkheden ten aanzien van het loslaten van de landelijk geldende criteria, duur en licenties voor. Het in beeld brengen van de inhoudelijke kansen helpt bij het creëren van draagvlak. Het is echter van belang ook zicht te hebben op de financiële (on)mogelijkheden aan de hand van belangrijke gegevens rondom lwoo en pro.

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2014-2015, 30079, nr 50.

Stap 3

Route bepalen

Er zijn verschillende benaderingen van het beleidsvormingsproces mogelijk. Eén van de mogelijkheden is om na een eerste beknopte verkenning een principebesluit te nemen voor één van de varianten en deze variant vervolgens verder uit te werken. Een andere mogelijkheid is dat twee of meer varianten breder worden verkend alvorens een beleidsvoorstel op te stellen en dat ter goedkeuring voor te leggen aan de verschillende betrokkenen. Bepaal met elkaar welke weg te bewandelen.

Stap 4

Uitwerken van het beleid⁶

De verdere uitwerking van het beleid kan een opdracht zijn voor de directeur van het samenwerkingsverband, maar kan ook belegd worden bij een werk- of beleidsgroep. Hoe dan ook is het van groot belang de verschillende lagen zowel beleidsmatig (besturen en schoolleiders) als uitvoerend (begeleiders passend onderwijs, zorgcoördinatoren) daarbij te betrekken. Ook informele contacten kunnen een betekenisvolle rol spelen in het proces. Daarnaast is het belangrijk om rekening te houden met wat er binnen de eigen regio leeft en speelt.

“Overschat nooit een cultuur die binnen een regio of binnen scholen leeft, want cultuur is erg bepalend voor de kans van slagen van alles wat je invoert binnen een regio.”

Stap 5

Afstemmen met het basisonderwijs

Een belangrijke stap in het proces is de afstemming met het basisonderwijs. Wat betekenen de veranderingen rondom lwoo voor de overgangprocedure? Welke informatie hebben vo-scholen van het basisonderwijs nodig? Hoe vindt goede overdracht van de gewenste informatie plaats? De afstemming met het basisonderwijs over de veranderingen kan op verschillende manieren vormgegeven worden. Een werkgroep po-vo kan gevraagd worden om mee te denken in het proces.

⁶ Ga bij de uitwerking van het beleid na of er draagvlak is om via opting out eerder te beginnen met de uitvoering van het nieuwe beleid.

Het basisonderwijs kan uitgebreid worden voorgelicht over de wijzigingen in de po-vo-procedure, bijvoorbeeld via bijeenkomsten, door middel van een informatiebrochure over de overgang van po naar vo of via de verschillende contacten/netwerken. De verantwoordelijkheid voor de communicatie over de veranderingen met het basisonderwijs kan ook belegd worden bij het samenwerkingsverband po of bij de directe contacten tussen de vo-scholen en het basisonderwijs.

“Neem de tijd om het basisonderwijs te informeren. Het veranderen van een vertrouwde werkwijze roept veel vragen en soms weerstand op. Verwacht daarom niet dat de veranderingen in één keer beklijven.”

Stap 6

Informereren van andere betrokkenen

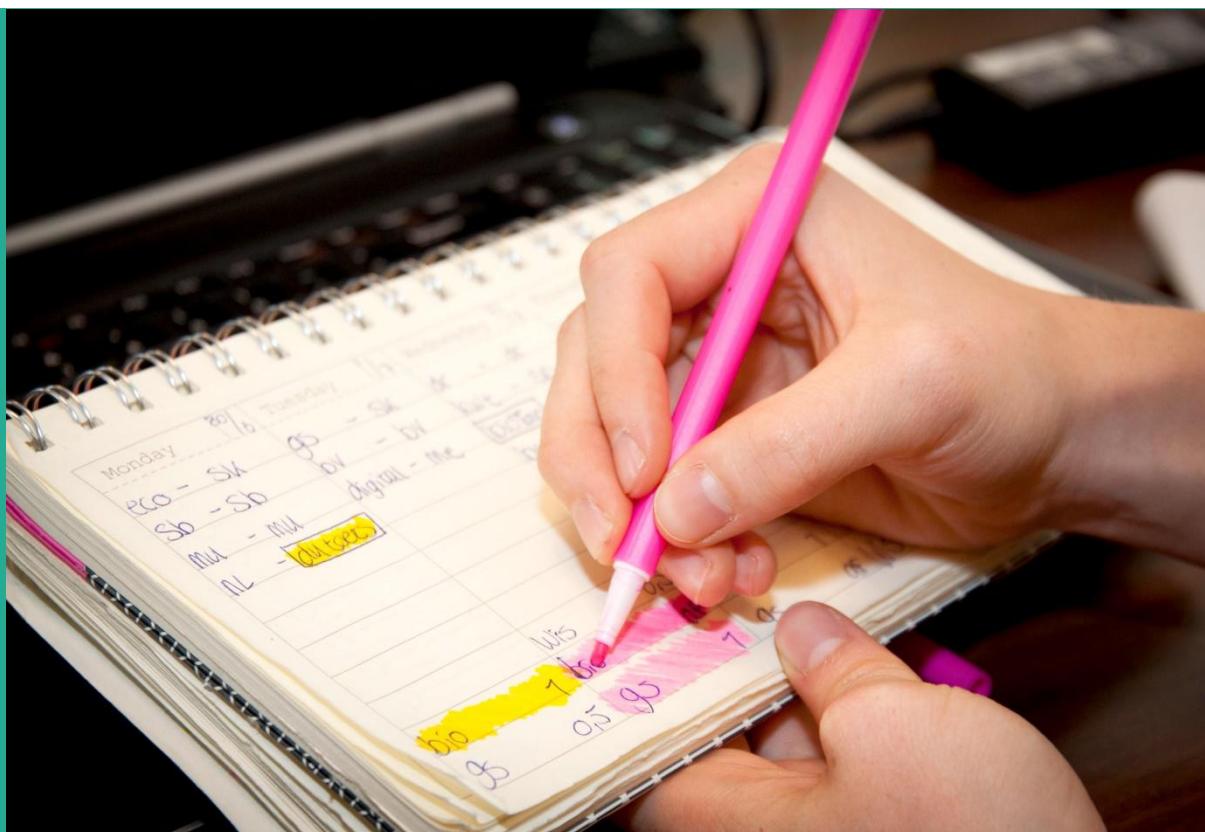
De veranderingen rondom lwoo moeten ook gecommuniceerd worden naar de docenten in het voortgezet onderwijs. Dit is vaak een verantwoordelijkheid van de directeurs van de scholen of zorgcoördinatoren. Verder is het raadzaam om de aanpalende samenwerkingsverbanden en de gemeenten uit de regio te informeren over de veranderingen. Een aandachtspunt is de informatievoorziening voor ouders. Hoe worden ouders betrokken bij een aanwijzing lwoo en hoe worden zij geïnformeerd over het ondersteuningsaanbod? Over de wijze waarop ouders betrokken en geïnformeerd worden, moeten afspraken gemaakt worden en het is verstandig te bewaken of ouders voldoende geïnformeerd en betrokken zijn.

Let op!: Wanneer u kiest voor opting out per 1 januari 2017, dan dient de ondersteuningsplanraad in te stemmen met deelname aan opting out en met de aanpassingen in het ondersteuningsplan. Tevens dient er met de gemeenten een OOGO gevoerd te worden over de nieuwe invulling van het lwoo-beleid. Houd daarmee rekening in uw planning.

Stap 7

Vervolgafspraken en implementatie

Nadat het nieuwe lwoo-beleid grotendeels is vastgesteld, zijn er mogelijk nog onderwerpen die nader moeten worden uitgewerkt. Hierbij valt te denken aan de invulling van de ondersteuning voor (voormalige) lwoo-leerlingen en afspraken over verantwoording en kwaliteitszorg. Stel een inhoudelijke agenda op voor de onderwerpen die om nadere uitwerking vragen. Daarnaast is het goed om regelmatig te evalueren hoe de implementatie van het nieuwe beleid verloopt.

Checklist loslaten landelijk geldende criteria, duur en licenties lwoo

Hoe ver bent u in het proces? Met onderstaande checklist brengt u in kaart waar u staat en wat er nog moet gebeuren.

Toelichting op het scoren:

+ voldoende

+/- in ontwikkeling

- onvoldoende

Voorbereiding van het proces

	+	+/-	-
• Er is een beeld van de verschillende mogelijkheden die het loslaten van landelijke geldende criteria, duur en/of licenties bieden.	☐	☐	☐
• De kengetallen van lwoo zijn bekend (ontwikkeling in % lwoo en pro-leerlingen in de afgelopen jaren, verhouding van % lwoo en pro-leerlingen t.o.v. landelijk gemiddeld % lwoo en pro-leerlingen, verdeling lwoo-leerlingen over scholen, financiële gegevens over de ondersteuningsbudgetten lwoo en pro).	☐	☐	☐
• Er is zicht op hoe de ondersteuning voor lwoo-leerlingen er nu uit ziet.	☐	☐	☐

Uitwerken van het beleid

	+	+/-	-
• Bij de uitwerking van beleid voor lwoo zijn verschillende lagen binnen het samenwerkingsverband (besturen, directies vo, zorgcoördinatoren, begeleiders/consulenten passend onderwijs, deskundigen) betrokken.	☐	☐	☐

- Er is afstemming met de OPR over de invulling van het nieuwe lwoo-beleid.
- Er is een principebesluit genomen over vroegtijdig beginnen met eigen invulling van lwoo, dus voor opting out.
- Er zijn afspraken gemaakt over hoe de ondersteuning voor voormalige lwoo-leerlingen eruit gaat zien.

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Afstemmen met het basisonderwijs

- Er is afstemming met een vertegenwoordiging vanuit het po over de invulling van het nieuwe lwoo-beleid.
- Alle basisscholen zijn over de wijzigingen in lwoo geïnformeerd.

+	+/-	-
☐	☐	☐

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Informereren van andere betrokkenen

- Docenten in het vo zijn geïnformeerd
- De OPR is akkoord met deelname aan opting out en met de aanpassingen in het ondersteuningsplan.
- Er is OOGO gevoerd met de gemeenten over de invulling van het nieuwe lwoo-beleid.
- Aanpalende samenwerkingsverbanden zijn geïnformeerd over de invulling van het nieuwe lwoo beleid.

+	+/-	-
☐	☐	☐

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

- Er zijn afspraken over hoe ouders worden geïnformeerd over de nieuwe situatie ten aanzien van lwoo.

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

Vervolgafspraken en implementatie

- Er zijn afspraken over de verantwoording van de middelen.
- Er zijn afspraken over de evaluatie van het nieuwe lwoo-beleid.
- Er zijn afspraken over het wel/niet registreren van leerlingen in BRON.

	+	+/-	-
• Er zijn afspraken over de verantwoording van de middelen.	☐	☐	☐
• Er zijn afspraken over de evaluatie van het nieuwe lwoo-beleid.	☐	☐	☐
• Er zijn afspraken over het wel/niet registreren van leerlingen in BRON.	☐	☐	☐

Wat betekent het als u kiest voor opting out per 1 januari 2017?

Als uw samenwerkingsverband kiest voor opting out per 1 januari 2017 denkt u dan aan de volgende punten:

- Het samenwerkingsverband neemt in het ondersteuningsplan de invulling van de opting out op.
- Het samenwerkingsverband vermeldt bij de inspectie voor welke variant van opting out het kiest en toont aan dat alle besturen in het samenwerkingsverband akkoord zijn met deelname aan opting out (handtekeningenformulier). Het handtekeningenformulier vindt u op de www.passendonderwijs.nl en op de website van de inspectie.
- Indien wordt gekozen voor een *opting out lwoo-licenties*, dan meldt het samenwerkingsverband bij DUO welke scholen het voordraagt voor een lwoo-licentie. Voor opting out-criteria voor lwoo geldt geen meldingsplicht bij DUO.

Planning

Volgens de wet moet een aangepast ondersteuningsplan uiterlijk 1 mei (2017) naar de inspectie worden gestuurd. Omdat de toewijzing van lwoo (en pro) echter grotendeels voor 1 mei plaatsvindt, is het advies aan samenwerkingsverbanden om het aangepaste ondersteuningsplan uiterlijk 15 december 2016 in te dienen bij de inspectie. Zo kan een samenwerkingsverband de instromende groep lwoo-leerlingen voor het schooljaar 2017-2018 toewijzen volgens de nieuwe afspraken.

Het samenwerkingsverband moet daarbij rekening houden met het volgende:

- ❖ Samenwerkingsverbanden die in 2017 willen starten met opting out, dienen de volledige procedure te volgen. Dat betekent dat zij wel OOGO moeten voeren met de gemeente(n) en de eigen termijnen moeten hanteren voor afstemming met de ondersteuningsplanraad.
- ❖ Bij opting out voor lwoo-licenties is 15 december 2016 ook het uiterlijke moment waarop scholen voorgedragen kunnen worden voor een licentie (voor het schooljaar 2017-2018). Indien deze aanvragen (of de melding van de opting out bij inspectie) later binnenkomen, dan zal de lwoo-licentie pas ingaan in het schooljaar 2018-2019.

Meer weten?

Kijk op www.passendonderwijs.nl of www.steunpuntpassendonderwijs-vo.nl.

Met vragen over het loslaten van landelijk geldende criteria, duur of licenties kunt u terecht bij de helpdesk van het steunpunt passend onderwijs VO: 030 -232 48 00 of helpdesk@vo-raad.nl.

Colofon

Deze brochure is opgesteld in het kader van het onderzoeksprogramma Evaluatie Passend Onderwijs. Deze evaluatie wordt uitgevoerd op verzoek van het Ministerie van OCW en in opdracht van NRO. Kijk voor meer informatie over het onderzoeksprogramma op www.evaluatiepassendonderwijs.nl.

Tekst en samenstelling: Oberon i.s.m. KBA en Kohnstamm Instituut.

